

Natura 2000-område: 74 Husby Klit

Habitatområde: 197 Husby klit

Udpegningsgrundlag:

2120 Hvide klitter og vandremiler

Bevaringsprognose:

Ukendt

Langsigtet mål:

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Habitatområde: 197 Husby klit

Udpegningsgrundlag:

2130 * Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Bekæmpelse af invasive arter
Arealreduktion/ fragmentering	Ingen Indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 74 Husby Klit

Habitatområde: 197 Husby klit

Udpegningsgrundlag:

2140 * Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede)

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Bekæmpelse af invasive arter
Arealreduktion/ fragmentering	Ingen Indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Habitatområde: 197 Husby klit

Udpegningsgrundlag:

2160 Kystklitter med havtorn

Bevaringsprognose:

Ukendt

Langsigtet mål:

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 74 Husby Klit

Habitatområde: 197 Husby klit

Udpegningsgrundlag:

2170 Kystklitter med gråris

Bevaringsprognose:

Ukendt

Langsigtet mål:

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Habitatområde: 197 Husby klit

Udpegningsgrundlag:

2190 Fugtige klitlavninger

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Bekæmpelse af invasive arter
Arealreduktion/ fragmentering	Ingen Indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 74 Husby Klit

Habitatområde: 197 Husby klit

Udpegningsgrundlag:

2250 * Kystklitter med enebær

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Bekæmpelse af invasive arter
Arealreduktion/ fragmentering	Ingen indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Høringsnotat for Natura 2000-plan

NOTAT

vedrørende høringssvar til Natura 2000-plan 2010-2015 inkl. miljørapport (SMV)

*Forslag til Natura 2000-plan nr. 74
Habitatområde H197*

Husby Klit

Udkast til Natura 2000-plan blev annonceret i ekstern høring den 4. oktober 2010. Høringsfristen udløb den 6. april 2011.

Høringsmateriale, høringssvar og høringsnotater kan ses på
http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/Natura2000/Natura_2000_planer/

Og

<http://websag.mim.dk/HoeringVandOgNatur2010/WebSider/visalle.aspx>

Forslag til Natura 2000-plan er annonceret offentligt og desuden sendt i høring hos relevante myndigheder (jf. miljømålsloven § 43 og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplaner § 5).

Naturstyrelsen har modtaget i alt 1650 høringssvar vedrørende de enkelte Natura 2000-planer, og dertil omkring 300 mere generelle høringssvar vedrørende vand- og naturplanlægningen. De generelle høringssvar er sammenfattet i et samlet notat, der kan ses på www.nst.dk

Til Natura 2000-plan nr. 74 er der modtaget i alt 6 høringssvar fra Kystdirektoratet, Holstebro Kommune, Danmarks Naturfredningsforening (DN), Vestjysk Landboforening, Danmarks Jægerforbund og Ulla Sandgaard.

Svarene har især berørt følgende punkter:

- 1. Ønsker til handleplan*
- 2. Naturplanens synergi med andre love, regler og planer*
- 3. Områdebeskrivelse*
- 4. Modstridende interesser*
- 5. Udpegningsgrundlag*
- 6. Terminologi*

Yderligere har høringssvarene berørt følgende emner, hvortil der henvises til det generelle høringsnotat (kan findes via ovenstående link):

- 7. Rollefordeling*
- 8. Trusler herunder forstyrrelser*
- 9. Prioritering af mål*
- 10. Udpegningsgrundlag og afgrænsning*
- 11. Økonomi*

12. Kvælstof
13. Indsatsprogram

I det følgende sammenfattes de væsentligste synspunkter til de ovenfor nævnte punkter 1-6. Kommentarer hertil er anført i kursiv.

Det skal bemærkes, at høringssvarene kun er gengivet i hovedtræk. Ønskes detaljerede oplysninger om svarenes indhold, henvises der til de fremsendte høringssvar.

Bemærkninger til planforslaget

1. Ønsker til handleplan.

Høringssvar:

Holstebro Kommune opfordrer til, at klitnaturtyperne sikres og udbredes gennem yderligere rydninger i den vestlige del af Husby Klitplantage. DJ – JKF Holstebro fremsætter konkrete forslag til fremtidig forvaltning, fx at sikre adgangsveje mod erosion. DN ønsker bl. a., at driften i de vestlige dele af Husby Klitplantage sigter mod rydning af fugtige lavninger og klitter, herunder parabelklitter, at der sker en fortsat pleje af klitarealerne for at bekæmpe invasive arter, samt at det angives mere præcist, hvordan marker i oplandet bør drives.

Naturstyrelsen:

Natura 2000-planen skal ligge til grund for handleplaner, som udarbejdes senere. Kommunerne, Naturstyrelsen og statslige lodsejre/myndigheder udarbejder handleplanerne, vælger virkemidler og foretager den konkrete forvaltning inden for rammerne af indsatsprogrammet. Naturstyrelsen vurderer at de foreslåede aktiviteter er så konkrete, at det vil være op til den handleplanlæggende myndighed at håndtere forslagene. Udkast til handleplaner kommer ligeledes i offentlig høring. Se tillige afsnit om rollefordeling i det generelle høringsnotat.

2. Naturplanens synergi med andre love, regler og planer.

Høringssvar:

Ulla Sandgaard ønsker afklaret, om Natura 2000-planen respekterer byggemulighederne i en byplanvedtægt.

Naturstyrelsen:

Habitatdirektivet giver ikke mulighed for at undlade at konsekvensvurdere aktiviteter, som tidligere vedtagne kommuneplaner/lokalplaner/byplanvedtægter tillader. Kræver et byggeri tilladelse efter Miljøministeriets lovgivning, er der et krav om konsekvensvurdering af aktiviteten, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408/2007 (habitatbekendtgørelsen), § 7.

Tilsvarende kræver andre sektorministeriers lovgivning konsekvensvurdering.

Opførelse af huse kræver tilladelse efter byggeloven. Efter byggeloven kan der ikke gives byggetilladelse, hvis byggeriet vil skade Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag, jf. bygningsreglementets kapitel 1.10, stk. 4 og 5.

3. Områdebeskrivelse

Høringssvar:

DN anfører, at områdebeskrivelsen bør indeholde en beskrivelse af omgivelsernes karakter og betydning for Natura 2000-området. Endvidere foreslår DN at udvide habitatområdet mod syd og inddrage vestlige dele af Husby Klitplantage samt nogle landbrugsarealer.

Naturstyrelsen:

Områdebeskrivelsen skal fokusere på udpegningsgrundlaget og de for området gældende forhold, og tager ikke stilling til de omkringliggende arealer. Der henvises tillige til afsnittet om udpegningsgrundlag og afgrænsning i det generelle høringsnotat.

4. Modstridende interesser

Høringssvar:

DN mener der kan være modstridende interesser mellem fri dynamik af sandflugt og beskyttelse af fugtige klitlavninger, og at der i øvrigt mangler en beskrivelse af klitdæmpningen og dens betydning for fri dynamik i den hvide klit.

Naturstyrelsen:

Naturstyrelsen er enig i, at fri dynamik i den hvide klit kan betyde tab af eksisterende fugtige klitlavninger. Kysterosion i vest mindsker klitternes areal, idet deres vandring mod øst bliver hindret af infrastruktur og bebyggelse. Under naturlige betingelser vil klitsystemets uhindrede vandring betyde tilgang af nye fugtige klitlavninger i takt med tabet af andre.

5. Udpegningsgrundlag

Høringssvar:

Vestjysk Landboforening mener, at hvid klit, grårisklit og havtornklit ikke bør indgå i planen eller være på udpegningsgrundlaget, når naturtyperne ikke er kortlagt i området.

Naturstyrelsen:

Der er foretaget justeringer af planteksten, så de oven for nævnte klitnaturtyper bliver ikke behandlet som værende kortlagte. Se tillige afsnittet om udpegningsgrundlag i det generelle høringsnotat.

6. Terminologi

Høringssvar:

Kystdirektoratet ønsker afklaret, om der menes det samme med begreberne *miljøfarlige stoffer* og *miljøfarlige forurenende stoffer*.

Naturstyrelsen:

I Natura 2000-planerne skelnes der ikke mellem miljøfarlige stoffer og miljøfarlige forurenende stoffer. Natura 2000-planerne tager ikke stilling til stofferne, idet de håndteres gennem vandplanlægningen.

Justeringer af forslag til Natura 2000-plan nr. 74

Under afsnittet om trusler, er hindring af landskabsdynamik fjernet som trussel.

Der er foretaget mindre justeringer af planteksten, så klitnaturtyper der ikke er kortlagt ikke bliver behandlet.

Naturstyrelsens egne justeringer af forslag til Natura 2000-plan nr. 74

På baggrund af dialog i høringsperioden, og Naturstyrelsens egne overvejelser, er der foretaget mindre justeringer af planteksten.

Hverken ændringerne som følge af de indkomne bemærkninger, eller Naturstyrelsens egne justeringer giver anledning til fornyet høring af planforslaget.

Sammenfattende redegørelse for høring over miljørapport (SMV)

Parallelt med offentlig høring af planudkast til Natura 2000-plan for område nr.74 har SMV-redegørelse for planen været i offentlig høring i henhold til bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer §8.

Natura 2000-planens formål er at sikre eller genoprette bevaringsstatus for de arter og naturtyper, der har dannet grundlag for udpegning af Natura 2000-område nr. 74. SMV-rapporten viste ikke modstrid med andre miljøhensyn, og der er i den offentlige høring ikke modtaget kommentarer til rapporten.

Den offentlige høring har ikke givet anledning til ændring af Natura 2000-planen, da de fleste indsigelser er af overordnet karakter, der ikke vurderes at skulle afspejles i en konkret ændring i denne plan.

Naturstyrelsen vil overvåge effekten af Natura 2000-planen gennem det nationale overvågningsprogram NOVANA,

http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/National_naturbeskyttelse/Overvaagning_af_vand_og_natur/, som følger udviklingen i naturtilstanden og arealudbredelse af de naturtyper og arter, som planlægningen omfatter. Desuden vil Naturstyrelsen i samarbejde med FødevarerErhverv og Kommunernes Landsforening overvåge fremdriften i den forudsatte forvaltningsindsats.

Afsendere af hørings svar til Forslag til Natura 2000-plan nr. 74 Husby Klit:

- ID4224 Kystdirektoratet
- ID2416 Holstebro Kommune
- ID1731 Danmarks Naturfredningsforening, DN Holstebro
- ID1877 Vestjysk Landboforening
- ID2263 Danmarks Jægerforbund, JKF-Holstebro
- ID1014 Ulla Sandgaard

Husby Klit – N 74

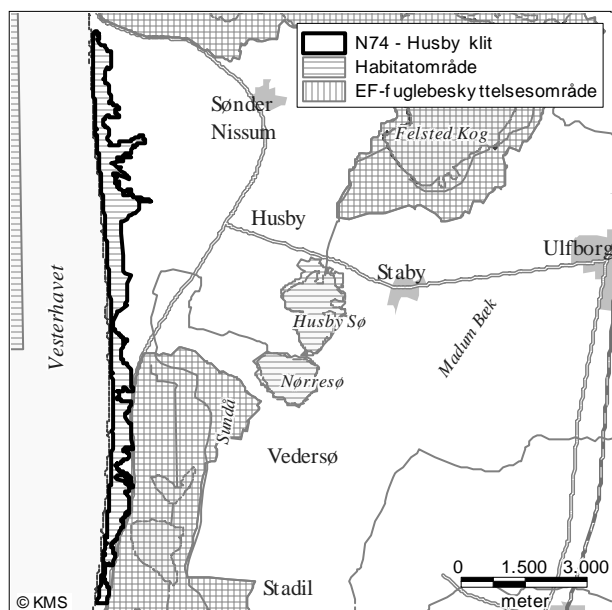
Indholdsfortegnelse

1.	Beskrivelse af området.....	2
2.	Udpegningsgrundlag	2
3.	Foreløbig trusselsvurdering.....	3
4.	Modsatrettede interesser	7
5.	Naturforvaltning og pleje	7
6.	Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper	7
7.	Manglende viden og yderligere Vidensbehov	8
8.	Bilag	8
9.	Kildehenvisning	8

1. Beskrivelse af området

Natura 2000-område nr. 74 er udpeget som habitatområde nr. 197 Husby Klit. Arealet af Natura 2000-området er 493 ha.

Husby Klit ligger langs en ca. 14 km. lang strækning af den jyske vestkyst i området mellem Nissum Fjord og Veststadil Fjord. Området består af hvid klit samt forholdsvis store arealer kystklithede. (Tekst fra: <http://www2.skovognatur.dk/natura2000/database/>).

Figur 1. Kort over Natura2000-områdets afgrænsning

Indenfor natura 2000-området er der to fredede områder. Det drejer sig om et areal ved Vedersø klit, hvor det sikres at offentligheden skal have adgang til gående færdsel dagophold (Fredning af Vedersø klit, 1967) og et areal ved Husby klit som fredes pga. det smukke og uberørte klitlandskab hvor der er nem adgang til havet (Fredning af Vest Stadil fjord og Husby klit, 1974). Fredningerne kan ses i kortmaterialet.

Inden for natura 2000-området findes der en række arealer som er beskyttede efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven. I kortmaterialet kan man se hvilke arealer der pr. 01-02-07 var registreret som § 3-beskyttede. Det skal bemærkes at § 3-registreringen er en vejledende registrering, og at det til enhver tid er de aktuelle forhold som er gældende. Det er den lokale kommune, der har ansvaret for at vedligeholde § 3 registreringen.

2. Udpegningsgrundlag

Natura 2000-området udpeget på grundlag af 6 naturtyper, hvoraf 2 er prioriterede. I 2004 og 2005 er der foretaget en kortlægning af de terrestriske habitatnaturtyper indenfor habitatområderne (Fredshavn 2004). Oversigter over de udpegede naturtyper fremgår af tabel 2.1. Her er det også angivet hvor data stammer fra.

Tabel 2.1 Naturtyper som aktuelt udgør udpegningsgrundlaget for Habitatområde nr. 197. *Prioriteret naturtype. 1) Data stammer fra NOVANA kortlægning (2004-05). **Naturtypen er ikke kortlagt endnu i henhold til Teknisk anvisning (Fredshavn et al. 2004) og derfor ikke medtaget i denne basisanalyse. Naturtyperne kan ses i kortmaterialet.

Nr.	Naturtype	Forekomster	Areal (ha)	Data stammer fra
2120	Hvid klit	**	-	
2130	*Grå/grøn klit	3	95,3	1)
2140	*Klithede	3	141,5	1)
2160	Havtornklit	**	-	
2170	Grårisklit	**	-	
2190	Klitlavning	2	20,5	1)

Af de 6 terrestriske naturtyper der findes på udpegningsgrundlaget er der kun fundet de 3 ved amtets kortlægning i 2005. Hvid klit, havtornklit samt grårisklit er ikke kortlagt i perioden 2004-05 (Fredshavn 2004). Det kan derfor ikke udelukkes at disse naturtyper findes i området. Herudover er der fundet 1 anden terrestrisk naturtype, som pt. ikke er på udpegningsgrundlaget. Denne kan ses i tabel 6.1. I det følgende materiale er det de kortlagte naturtyper, der er lavet analyser på. De kortlagte naturtyper findes i stort omfang i mosaik med hinanden.

3. Foreløbig trusselvurdering

På baggrund af de tilgængelige data om naturtyper og arters forekomster (se kort) er der foretaget en foreløbig vurdering af truslerne mod naturtyperne i N74. Truslerne omfatter påvirkninger, hvor der er en begrundet mistanke om, at de har en negativ betydning for naturtilstanden. De største trusler er gennemgået i de følgende afsnit.

Samlet beskrivelse af de terrestriske naturtyper:

Klitområderne grænser op til arealer, som ikke er intensivt dyrkede landbrugsarealer. Der er derfor ikke konstateret direkte påvirkninger i form af sprøjteskader og afdrift fra gødningsspredning. Tilgroning med rynket rose er en potentiel trussel mod klithedearealerne. Der er ikke registreret nogle tegn på afvanding i området, men de fugtige klitlavninger bærer trods det præg af en vis udtørring. Tilgroning med høj vegetation eller vedplanter, er ikke umiddelbart en trussel for naturtyperne i området. Invasive arter er registreret på klittyperne. Det er hovedsagelig Rynket Rose, *campylopus introflexus* og Bjerg-Fyr, som er et problem i klitnaturtyperne langs kysten. For at undgå at disse arter får lov og plads til at brede sig, kan det være nødvendigt at sætte ind med målrettet pleje af arealerne.

3.1. Beskrivelse af naturtilstanden i de terrestriske naturtyper

I forbindelse med kortlægningen af de 18 terrestriske, lysåbne habitattyper (Fredshavn 2004) er der foretaget en registrering af udbredelsen af en række naturtype-karakteristiske strukturer. Disse strukturer er delt op i negative og positive strukturer. De positive strukturer er til stede i veludviklede og typiske forekomster af naturtypen under mere eller mindre upåvirkede forhold. Tilsvarende vidner de negative strukturer om en stærkt påvirket naturtype. I feltet er strukturernes samlede omfang registreret på en tretrins skala: udbredte (U), spredte (S) eller ikke tilstede (I).

Tabel 3.1 giver en oversigt over de enkelte naturtypers fordeling i forhold til deres indhold af positive og negative strukturer. Mørkegrøn farve viser veludviklede naturtyper, som tilsyneladende ikke er udsat for nogen nævneværdige trusler, mens mørkerød farve viser dårligt udviklede naturtyper, der antagelig påvirkes kraftigt af en eller flere trusler.

Tabel 3.1 Procentvis fordeling af negative og positive strukturer i de polygoner, hvor de enkelte naturtyper er registreret. For både negative og positive strukturer er angivet om strukturerne samlet set er udbredte (U), spredte(S) eller ikke tilstede (I). Strukturerne er beskrevet i Fredshavn (2004).

Grå/grøn klit (2130)				Klithede (2140)			
Strukturer	Negative			Strukturer	Negative		
Positive	I	S	U	Positive	I	S	U
U	14	86	0	U	100	0	0
S	0	0	0	S	0	0	0
I	0	0	0	I	0	0	0

95,3 ha 141,5 ha

Klitlavning (2190)				Enebærklit (2250)			
Strukturer	Negative			Strukturer	Negative		
Positive	I	S	U	Positive	I	S	U
U	0	0	0	U	0	0	0
S	0	0	0	S	100	0	0
I	0	6	94	I	0	0	0

20,5 ha 0,6 ha

Tabel 3.1 viser at langt de fleste forekomster tilsyneladende har veludviklede positive strukturer og at naturtyperne ikke er nævneværdigt truede. Dette skal ses i lyset af at kortlægningen af naturtyperne er præget af nogen subjektivitet da naturtyperne skal tolkes bredt. Grænsen for naturtypen kan være svær at sætte, hvis området er præget af tilgroning eller påvirkning fra sprøjteskader og eutrofiering. I mange tilfælde er de mest påvirkede områder formentlig ikke taget med i kortlægningen af naturtyperne. Det betyder, at oversigten i tabel 3.1 kommer til at vise en bedre tilstand end den, der observeres i virkeligheden. Tilsyneladende er store dele af klitlavningerne (2190) påvirket af en eller flere trusler som kan erkendes ved negative strukturer i naturtypen.

3.1.1. Eutrofiering

Terrestriske naturtyper

I forbindelse med kortlægningen af de terrestriske naturtyper er der foretaget en registrering af, hvor stor en andel af de kortlagte arealer, der er tydeligt påvirket af landbrugsdrift. Påvirkningerne omfatter gødningsspredning, atmosfærisk deposition, afdrift med sprøjtemidler eller påvirkning med erosionsmateriale fra dyrkede arealer (Fredshavn 2004). I praksis er det vanskeligt at identificere påvirkninger som atmosfærisk deposition og afdrift af sprøjtemidler, hvorfor registreringerne næsten udelukkende dækker over tegn på direkte gødsning.

Alle de kortlagte arealer i habitatområdet er ud fra kortlægningsdataene vurderet til at være uden tydelige påvirkninger fra landbrugsdrift. Når der ikke er registreret påvirkning af de klitnaturtyperne (2130, 2140, 2190 og 2250) skyldes det formodentlig, at vurderingen udelukkende er baseret på kortlægningsdata fra upåvirkede og/eller isolerede arealer langt fra landbrugsarealer. Påvirkning via atmosfæren er som ovenfor nævnt vanskelig at registrere ved den valgte metode.

I forbindelse med kortlægningen af de terrestriske naturtyper er der foretaget en registrering af udbredelsen af positive og negative strukturer, der kan relateres til næringsstofbelastning. Blandt de ændringer, der kan indtræffe som følge af næringsstofbelastning er tilbagegang af laver og mosser, da de er lavtvoksende og derfor særligt udsatte for at blive udkonkurreret af kraftigt voksende vegetation. Det samme gælder lavtvoksende og lyskrævende plantearter, der er karakteristiske for artsrige plantesamfund. Blandt de arter, der regnes som indikatorer for øget næringsstofbelastning er græsarterne Blåtop, Bølget Bunke, Alm. Rajgræs, Alm. Kvik samt arter som Ager-Tidsel, Stor Nælde og Vild Kørvel.

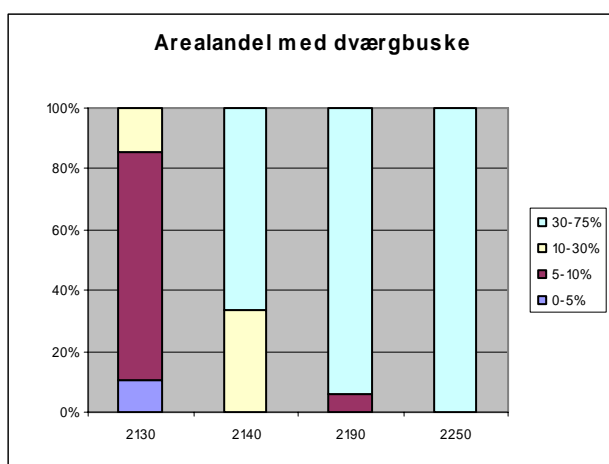
Der er ikke registreret nogle negative strukturer relateret til eutrofiering på de kortlagte naturtyper i habitatområdet. (Se i øvrigt bemærkningen ovenfor).

3.1.2. Tilgroning

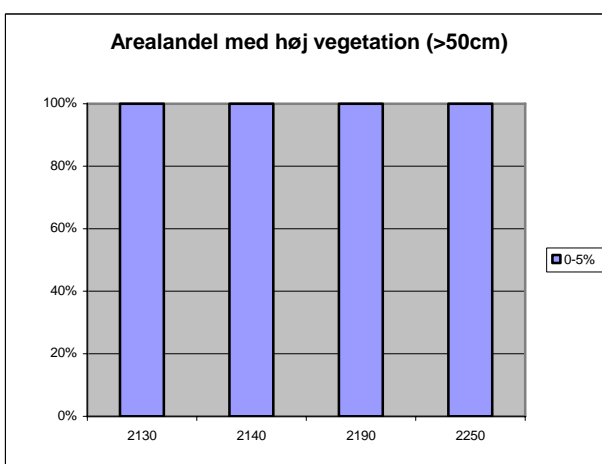
Terrestriske naturtyper

Tilgroning er i dag en alvorlig trussel mod opretholdelsen af de lysåbne naturtyper og deres karakteristiske vegetation. Således er ekstensiv udnyttelse i form af græsning og høslæt centralt for en lang række af de terrestriske naturtyper, der er opført på habitatdirektivets bilag I. Såfremt den traditionelle græsning og høslæt på disse naturtyper ophører, vil de hurtigt vokse til i rørsump, højstauder, åbne krat og endeligt skov. På et tidspunkt i denne successionsrække forsvinder de skyggefølsomme arter, hvorved naturtypen ændrer karakter og udvikler sig til en ny type natur. Afgræsning er i de fleste tilfælde ikke aktuelt i klintnaturtyperne, men afvanding og eutrofiering kan medføre en accelereret tilgroning.

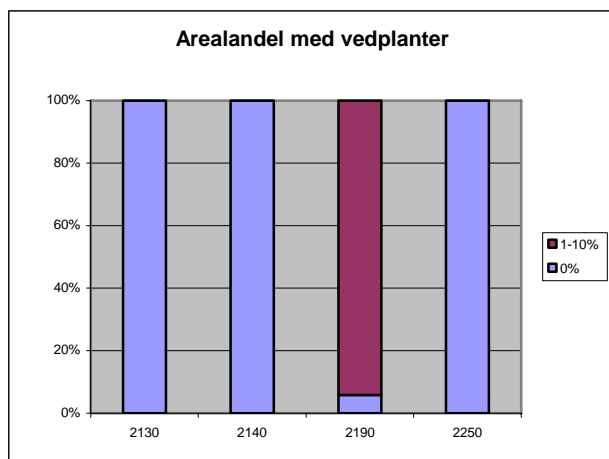
Tilgroningen kan vurderes ud fra arealandelen af områderne med vegetation der er højere end 50 cm (figur 3.2), arealandel af områderne med dværgbuske og vedplanter (figur 3.1 og 3.3) og forekomst af negative strukturer, der har relation til tilgroningen (tabel 3.2).

Figur 3.1 Den arealmæssige andel af de kortlagte naturtyper med dværgbuske. 0-5 %, 5-10 %, 10-30 % og 30-75% angiver hvor stor en andel af det kortlagte areal der vokser dværgbuske på.

Figur 3.2 Den arealmæssige andel af de kortlagte naturtyper hvor vegetationshøjden er over 50 cm. 0-5 % angiver hvor stor en andel af det kortlagte areal der har en vegetationshøjde på over 50 cm.

Figur 3.3 Den arealmæssige andel af de kortlagte naturtyper med vedplanter. 0 % og 1-10 % angiver hvor stor en andel af det kortlagte areal der vokser vedplanter på.

Figur 3.3 indikerer, at op til 10 % af de fugtige klitlavninger (2190) er påvirkede af tilgroning med vedplanter. Dette resultat skyldes formentlig, at gråris, som er en af naturtypens arter, er registreret som vedplante og nogle steder er ret dominerende. Sammenholdt med figur 3.2 ses da også, at kun 0-5 % af arealerne har vegetationshøjde over 50 cm. Dette indikerer, at tilgroning med vedplanter ikke er en stor trussel mod arealerne.

Tabel 3.2 Viser forekomsten af negative strukturer som er relateret til tilgroning i de enkelte kortlagte naturtyper.

Naturtype	Strukturer	Antal forekomster ud af total forekomster
2130	Tilgroning med rynket rose eller indførte nåletræer	2 / 3

Tabellen indikerer, at tilgroning med rynket rose er en potentiel trussel mod klithederne.

3.1.3. Hydrologi

Terrestriske naturtyper

En naturlig hydrologi uden afvanding eller vandløbsvedligeholdelse vil som hovedregel fremme den mest naturlige udvikling af de forskellige naturtyper. Afvanding samt nærtliggende vandindvinding sænker det naturlige vandspejl og medfører en gradvis udtørring af arealet.

Der er ikke registreret nogen tegn på afvanding i habitatområdet. Der er dog registreret en negativ struktur relateret til hydrologi (se tabel 3.3).

Tabel 3.3 Viser forekomsten af negative strukturer som er relateret til hydrologi i de enkelte kortlagte naturtyper.

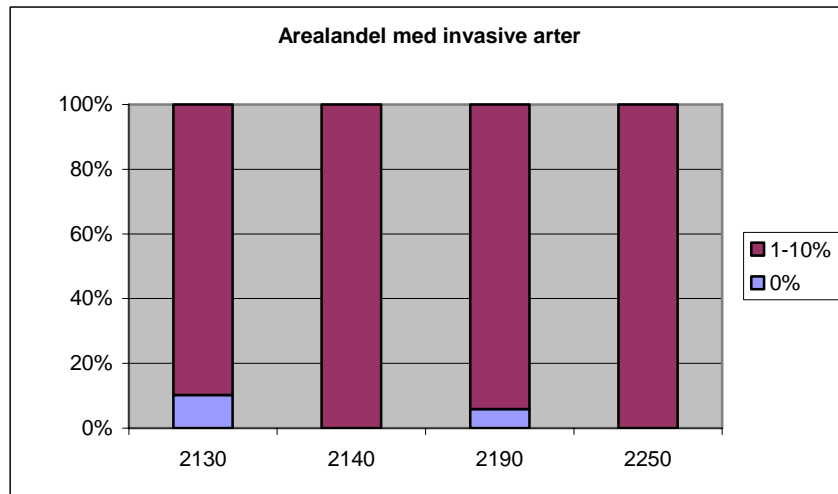
Naturtype	Strukturer	Antal forekomster ud af total forekomster
2190	Udtørret	2 / 2

Udtørring kan være en trussel mod de fugtige klitlavninger (2190). Det kan på sigt føre til en øget tilgroning af arealerne.

3.1.4. Invasive arter

Terrestriske naturtyper

De invasive arter hører ikke naturligt hjemme i den danske natur. De er typisk blevet indført af mennesket og mange af dem er efterhånden blevet et stort problem, fordi de spreder sig til naturområderne. Her kan de danne store bestande og derved fortrænge det vilde plante- og dyreliv.

Figur 3.4 Den arealmæssige andel af de kortlagte naturtyper med invasive arter. 0 % og 1-10 % angiver hvor stor en andel af det kortlagte areal der vokser invasive arter på.

Figur 3.4 viser at der er registreret invasive arter på 1-10 % af næsten alle arealerne af samtlige kortlagte naturtyper. De invasive arter er *campylopus introflexus*, rynket rose og almindelig bjergfyr.

4. Modsatrettede interesser

Når klitlavninger (2190) gror til i gråris vil naturtypen udvikle sig til grårisklit (2170) som også er på udpegningsgrundlaget. Det kan dog være nødvendigt at foretage en prioritering af hvilken naturtype man ønsker.

5. Naturforvaltning og pleje

Amtet har ikke foretaget pleje af arealerne i natura 2000-området. Der er ingen igangværende MVJ-aftaler i området og der er ikke kendskab til kommende plejetiltag.

6. Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper

6.1. Terrestriske naturtyper

Ud over de naturtyper der er på udpegningsgrundlaget, er der ved Amtets kortlægning i 2005 fundet en habitatnaturtype, som kan ses i tabel 6.1.

Tabel 6.1. Naturtyper som er kortlagt i natura 2000-område nr. 74, men som ikke på nuværende tidspunkt er på udpegningsgrundlaget. *Prioriteret naturtype. 1) Data stammer fra NOVANA kortlægning (2004-05).

Nr.	Naturtype	Forekomster	Areal (ha)	Data stammer fra	Kort-bilag
2250	*Kystklitter med enebær	1	0,6	1)	74.2250

Det bør overvejes at medtage naturtypen på udpegningsgrundlaget ved en eventuel opdatering af dette.

7. Manglende viden og yderligere Vidensbehov

Amtet har ikke modtaget oplysninger fra statsskovdistriktet om plejeindgreb.

8. Bilag

Kort over naturtyper og arters udbredelse kan ses i kortmaterialet.

9. Kildehenvisning

<http://www2.skovognatur.dk/natura2000/database/>

Fredning af Vedersø Klit, deklaration af maj 1967, Vedersø sogneråd, sag nr. 0376.

Fredning af Vest Stadil Fjord og Husby Klit, kendelse af 11. juni 1974, overfredningsnævnet, sag nr.: 2138/71

Fredshavn (2004). Teknisk anvisning til kortlægning af terrestriske naturtyper.

Søgaard, B., Skov, F., Ejrnæs, R., Nielsen, K.E., Pihl, S., Clausen, P., Laursen, K., Bregnballe, T., Madsen, J., Baatrup-Pedersen, A., Søndergaard, M., Lauridsen, T.L., Møller, P.F., Riis-Nielsen, T., Buttenschøn, R.M., Fredshavn, J., Aude, E. & Nygaard, B. 2003: Kriterier for gunstig bevaringsstatus. Naturtyper og arter omfattet af EF-habitatdirektivet & fugle omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet. 2. udgave. Danmarks Miljøundersøgelser. 462 s. – Faglig rapport fra DMU, nr. 457. <http://faglige-rapporter.dmu.dk>.

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

Miljørapport for Natura 2000-planen for område nr. N74 Husby Klit

Den enkelte naturplan skal ifølge lov nr. 316 af 5. maj 2004 om miljøvurderinger af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af bilag 1 i loven.

a) Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af 1) en basisanalyse, 2) en målsætning af det enkelte område, 3) et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse. Der er udarbejdet en overordnet målsætning for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Indsatsprogrammet angiver både generelle og konkrete retningslinjer for den forvaltning, der skal implementeres i 1. planperiode (6 år og 12 år for fredskovspligtige arealer) startende fra 2010. Endelig er der en kort beskrivelse af sammenhæng til vandplanen og et oversigtsskema, der opsummerer Natura 2000-planen jf. naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Formål

Planens mål på sigt er skitseret nedenfor. Indsatsen i 1. planperiode skal sikre eksisterende naturværdier på udpegningsgrundlaget og starte en proces, der genopretter akut truet natur under hensyntagen til eventuelle modstridende naturinteresser. For området gælder følgende overordnede målsætning:

Det overordnede mål for området er, at Husby Klit domineres af store arealer med klitnaturtyper i gunstig bevaringsstatus. Arealet af enebærklit udgør 32 % af naturtypens kortlagte areal på biogeografisk niveau, og det er derfor særligt vigtigt, at sikre denne naturtype gode forhold.

Klitnaturtyperne enebærklit, hvid klit, grå/grøn klit, klithede og fugtig klitlavning sikres en god til høj naturtilstand. Såfremt de ikke-kortlagte naturtyper, havtornklit og grårisklit registreres på et senere tidspunkt skal de også sikres en god til høj naturtilstand.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder.

Baggrund for den overordnede målsætning

I Natura 2000 område 74 Husby Klit er der specielt fokus på klitnatur. Ikke mindre end syv klitnaturtyper er på udpegningsgrundlaget i Natura 2000-området, hvoraf dog kun fem er kortlagt. Det er vigtigt, at sikre klitnaturtyperne ved Husby så de fortsat kan tjene som levested for de mange arter som knytter sig til naturtyperne. De danske klitlandskaber er i dag, med undtagelse fra de yderste havklitter, i langt højere grad end tidligere inaktive og dækket af vegetation. Sandflugt har op gennem tiderne været et uønsket naturfænomen, som har truet væsentlige samfundsværdier. Effektiv dæmpning sammenholdt med kysterosion har mange steder ført til reduktion af kystnaturtypernes areal. Derfor er det vigtigt, under hensyntagen til naturbeskyttelseslovens bestemmelser, at sikre så fri landskabsdynamik ved Husby Klit som muligt så klitudbredelsen ikke indskrænkes. I første planperiode forventes dog en arealreduktion af klitnaturtyperne pga. af kysterosion.

Relevante planer

Skov- og Naturstyrelsen, Vestjylland har ryddet opvækst af bjerg-fyr i grænseområdet mellem klitplantagen og klitterne. På en mindre strækning langs den sydligste del af Natura 2000-

områdets 13 km lange kyststrækning er der foretaget kystsikring, for at forhindre havet i at bryde igennem til de bagvedliggende lavere arealer.

Natura 2000-områderne vil fremgå af landsplandirektivet (de tidligere regionplaner). Disse skal indeholde retningslinjer i overensstemmelse med bekendtgørelsen om udpegnings og administration af internationale beskyttelsesområder nr. 408 af 1. maj 2007. Det betyder, at landsplandirektivet skal indeholde retningslinjer, der i overensstemmelse med direktivforpligtelserne kan understøtte områdernes bevaringsmålsætninger.

Landsplandirektivet indeholder derfor ikke udlæg af nye arealer til byzone, sommerhusområde, nye større vejanlæg, øvrige trafik og tekniske anlæg eller væsentlige udvidelser eller nye områder til råstofindvinding på land mv., mens der kan være retningslinjer, der bidrager til at sikre naturforholdene, jf. bestemmelser i bekendtgørelsens § 5.

Der vil derfor ikke med Natura 2000-planens bevaringsmålsætninger og retningslinjer for den efterfølgende kommunale planlægning være modstrid mellem den og landsplandirektivet.

b) Nul - alternativ

En række naturtyper og levesteder for arter kræver vedvarende drift for at sikre og opretholde gunstig bevaringsstatus det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre i ugunstig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke planen for 1. planperiode iværksættes, vil tilgroningen af klitterne fortsætte, og der vil ske en stadig øget fragmentering og arealreduktion af naturtyperne i tillæg til erosionsbetinget kysttilbagetrækning.

Prognosen er gunstig eller vurderet gunstig for:

- Ingen af naturtyperne på udpegningsgrundlaget.

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- Grøn klit, grå klit, klithede, og enebærklit pga. belastning med luftbårne næringsstoffer, som overskrider laveste tålegrænse for naturtyperne samt tilgroning med invasive nåletræer og rynket rose.
- Fugtig klitlavning pga. belastning med luftbårne næringsstoffer, som overskrider laveste tålegrænse for naturtypen samt tilgroning med invasive nåletræer og rynket rose.

Prognosen er ukendt for:

- Hvid klit, havtorn klit og gråris klit pga. af manglende viden.

c) Miljøforhold i områder der kan blive berørt

Der bør så vidt muligt sikres en fri landskabsdynamik i klitterne. Sandflugt bør tillades, og det bør på sigt tilstræbes at klitter kan vandre østover i takt med at havet eroderer fra vest.

Arealer tilgroet med bjerg-fyr og klit-fyr inden for Natura 2000 området bør ryddes, så arealet med klitnaturtyper øges. Plantager med bjergfyr og klit-fyr opgrænsende til Natura 2000 området er problematiske, idet de invasive nåletræer spreder sig ind i Husby Klit området. Grænseområdet skal jævnlige ryddes for nåletræer. Det bør overvejes om en egentlig bufferzone langs grænseområdet kan etableres.

d) Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er systematisk beskrevet i planen. Planens mål er, at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Intet yderligere fremhæves.

e) Internationale miljøbeskyttelsesmål

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven. Planen vil sikre, at areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i statens retningslinjer for 1. planperiode. For Husby klit gælder:

- 1.1 *Reduktion af kvælstofdeposition på områdets habitatnatur-typer forventes at ske gennem en kommende ændring af husdyrgodkendelsesloven jf. regeringsudspillet Grøn Vækst, april 2009. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til typerne reduceres, herunder fra dræntilløb, dyrkede marker, overfladevand, spildevand og fodring. For marine naturtyper, større søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen.*
- 1.2 *Invasive arter bekæmpes i området. Rydning af bjerg-fyr, klit-fyr og rynket rose er særlig vigtig.*
- 1.3 *Under hensyntagen til naturbeskyttelseslovens bestemmelser om sandflugtsbekæmpelse sikres i videst muligt omfang fri landskabsdynamik.*

I henhold til vandplanen vil en gennemførsel af planen for vandopland Nissum Fjord og vandopland Ringkøbing Fjord under vandrammedirektivet vurderes at indebære, at følgende del af Natura 2000-planens indsatsprogram bliver udført:

Vandplanernes indsatsprogram for hovedvandoplandene Ringkøbing og Nissum fjorde vurderes ikke at understøtte Natura 2000-planen.

f) Planens indvirkning på miljøet

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovens bilag 1f, i de tilfælde hvor de vurderes at være af væsentlig betydning.

<i>Planens indvirkning på</i>	Påvirkes	Ingen påvirkning	<i>Redegør for indvirkning</i>
Biologisk mangfoldighed	x		Nogle arter vil få forbedrede leveforhold mens andres forringes. Overordnet vurderes det, at planen forbedrer muligheden for at bevare den biologiske mangfoldighed.
Befolkningen	x		De rekreative oplevelser i tilknytning til området sikres eller forbedres via et forbedret naturgrundlag.
Menneskers sundhed		x	

Fauna og flora	x		Se under biologisk mangfoldighed.
Jordbund		x	
Vand		x	
Luft		x	
Klimatiske faktorer		x	
Materielle goder		x	
Landskab	x		Et varieret landskab bestående af forskellige klitnaturtyper.
Kulturarv, herunder kirker		x	
Arkitektonisk arv		x	
Arkæologisk arv		x	

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

g) Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen statens retningslinjer.

Følgende konkrete tiltag er planlagt.

Sigtelinje 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter

2.1 Anvendes ikke.

Sigtelinje 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen skal sikres.

3.1 Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, skal sikres mod ødelæggelse.

Der udarbejdes handleplaner og vælges virkemidler af kommunerne og Skov- og Naturstyrelsen m.fl. indenfor rammerne af indsatsprogrammet.

h) Grundlag for prioriteringer og valg

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremme den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper/arter. For området er der ikke foretaget noget valg:

i) Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA og DEVANO overvågningsprogrammer. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen – udarbejdet i forbindelse med naturplanen - udgør det nuværende videns grundlag for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med naturplanlægningen. Analysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art

og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

j) Ikke teknisk resume

I medfør af lov nr. 316 af 15. maj 2004 er der foretaget en miljøvurdering. Planen vil sikre eller forbedre bevaringsstatus for områdets udpegningsgrundlag og den biologiske mangfoldighed generelt samt et sammenhængende og varieret landskab.

Det overordnede mål for området er, at Husby Klit domineres af store arealer med klitnaturtyper i gunstig bevaringsstatus. Arealet af enebærklit udgør 32 % af naturtypens kortlagte areal på biogeografisk niveau, og det er derfor særligt vigtigt, at sikre denne naturtype gode forhold.

Klitnaturtyperne enebærklit, hvid klit, grå/grøn klit, klithede og fugtig klitlavning sikres en god til høj naturtilstand. Såfremt de ikke-kortlagte naturtyper, havtornklit og grårisklit registreres på et senere tidspunkt skal de også sikres en god til høj naturtilstand.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder.

Baggrund for den overordnede målsætning

I Natura 2000 område 74 Husby Klit er der specielt fokus på klitnatur. Ikke mindre end syv klitnaturtyper er på udpegningsgrundlaget i Natura 2000-området, hvoraf dog kun fem er kortlagt. Det er vigtigt, at sikre klitnaturtyperne ved Husby så de fortsat kan tjene som levested for de mange arter som knytter sig til naturtyperne. De danske klitlandskaber er i dag, med undtagelse fra de yderste havklitter, i langt højere grad end tidligere inaktive og dækket af vegetation. Sandflugt har op gennem tiderne været et uønsket naturfænomen, som har truet væsentlige samfundsværdier. Effektiv dæmpning sammenholdt med kysterosion har mange steder ført til reduktion af kystnaturtypernes areal. Derfor er det vigtigt, under hensyntagen til naturbeskyttelseslovens bestemmelser, at sikre så fri landskabsdynamik ved Husby Klit som muligt så klitudbredelsen ikke indskrænkes. I første planperiode forventes dog en arealreduktion af klitnaturtyperne pga. af kysterosion.

Hvis ikke planen for 1. planperiode iværksættes, vil tilgroningen af klitterne fortsætte, og der vil ske en stadig øget fragmentering og arealreduktion af naturtyperne i tillæg til erosionsbetinget kysttilbagetrækning.

Planen betyder, at de rekreative oplevelser i tilknytning til området forbedres via et forbedret naturgrundlag for klitnaturtyperne.

Tillæg om ny viden til Natura 2000-basisanalyse for Husby Klit (Natura 2000-område nr. 74).

Tillægget gælder både for basisanalyser for lysåbne naturtyper og arter samt for skovbasisanalyser.

Natura 2000-planerne bygger på den eksisterende viden om naturforholdene. Denne viden er områdevis blevet opgjort i basisanalyserne for hhv. Natura 2000-skovplanlægning, Natura 2000-havplanlægning samt Natura 2000-planlægning for øvrige arealer. Basisanalyserne, der udgør en del af den færdige plan for Natura 2000-området, blev offentliggjort i 2007 og kan ses på [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside \(www.blst.dk/Natura2000plan\)](http://www.blst.dk/Natura2000plan).

Dette tillæg opsummerer den viden, der – ud over basisanalysens – supplerende indgår som grundlag for Natura 2000-planen. Tillægget er opbygget med et indhold og en struktur, der svarer til basisanalysens opbygning.

For nogle områder er der på baggrund af basisanalysen eller overvågningsdata mv. foretaget ændringer i udpegningsgrundlaget. Det gældende udpegningsgrundlag kan ses i figur 2 i naturplanen. I det tilfælde at nye arter er tilføjet udpegningsgrundlaget er vurderinger af deres levestedsareal opgjort i dette bilag.

Siden færdiggørelsen af basisanalyserne er der i nogle områder foretaget kortlægning af yderligere naturtyper, skovnaturtyper på ikke-fredskovspligtige arealer og/eller en genkortlægning af i første omgang oversigtligt kortlagte arealer. De ny- eller genkortlagte arealer har bidraget med ny viden af betydning for Natura 2000-planerne.

Der er foretaget nye overslagsberegninger af den luftbårne kvælstofdeposition til de kortlagte naturtyper. Beregningerne omfatter nu alle kortlagte arealer af både lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.

I nogle områder er der endvidere sket væsentlige ændringer i driften, igangsat naturgenopretningsprojekter el.lign. siden færdiggørelsen af basisanalyserne.

1. BESKRIVELSE AF OMRÅDET

Områdets afgrænsning er uændret, og områdets overordnede naturindhold er uændret. På grund af vedvarende kysterosion formindskes området med nogle få ha hvert år.

2. TILFØJELSER TIL UDPEGNINGSGRUNDLAGET

I basisanalysens afsnit 6 er omtalt væsentlige nyopdagede eller nyindvandrede forekomster af arter eller naturtyper, der ikke var en del af områdets oprindelige udpegningsgrundlag. Der er desuden fremkommet yderligere oplysninger om naturtyper og arter i forbindelse med overvågning og kortlægning udført 2006-2008. Disse arter og naturtyper er vurderet i forbindelse med en revision af udpegningsgrundlaget. Det aktuelle udpegningsgrundlag fremgår af figur 2 i naturplanen – og af By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside.

Følgende naturtype: Enebærklit (2250) er tilføjet det oprindelige udpegningsgrundlag.

3. NYE DATA OM NATURTYPER OG ARTER

Første runde af kortlægningen af EF-habitatområdernes naturtyper blev foretaget i perioden 2004-2005. I første omgang blev kun 18 lysåbne naturtyper samt skovnaturtyper på fredskovspligtige arealer kortlagt. I løbet af 2007 og 2008 er der foretaget kortlægning af flere lysåbne naturtyper, og der er kortlagt skovnaturtyper på mange ikke-fredskovspligtige arealer. Endelig er der foretaget genkortlægning eller nykortlægning af en række af de områder, som kun blev kortlagt oversigtligt/stikprøvevist i første runde.

Nye data om areal og antal forekomster af naturtyper og arter i dette Natura 2000-område fremgår af nedenstående tabel 1 og 2. Ud over de nævnte naturtyper er der i habitatområdet kortlagt et mindre udvalg af områdets vandhuller.

Data om ny-/genkortlagte naturtyper er medtaget såfremt der er tale om nykonstaterede naturtyper på udpegningsgrundlaget eller såfremt der er væsentlige ændringer i forhold til oplysningerne i basisanalysens afsnit 2 eller 6. Data om nykonstaterede arter er medtaget såfremt de indgår i udpegningsgrundlaget og såfremt at der er tale om nye oplysninger i forhold til basisanalysens afsnit 6.

Nr.	Naturtype	Registreret areal (ha)	Antal forekomster	Kilde
Terrestriske naturtyper				
2190	Klittlavning	19,2	6	3)

*Tabel 1. Opdaterede data om nye eller genkortlagte naturtyper i habitatområde nr. 197. Data stammer fra 1) NOVANA-overvågningsprogrammet (2004-2008) samt Ringkjøbing Amts overvågning i perioden 1988-2006. 2) Naturtypekortlægning 2004-05 (NOVANA/DEVANO). 3) Genkortlægning, supplerende kortlægning 2007-08 (DEVANO). Kortlægningsdata for naturtyperne (ekskl. vandnaturtyper) kan ses på www.vandognatur.dk. *Prioriteret naturtype.*

4. SUPPLERENDE TRUSSELSVURDERING

I basisanalysen blev der præsenteret en trusselvurdering og tilstandsdata for de forskellige naturtyper og arter. Hvad angår de ny- og genkortlagte naturtyper vurderes disse forhold at være afspejlet i henholdsvis struktur- og artstilstand, som kan ses på [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](#). Struktur- og artstilstand udgør tilsammen naturtilstanden, som fremgår af figur 4 i naturplanen. De registrerede data (strukturparametre og artslistes) for de enkelte forekomster kan endvidere ses i den fællesoffentlige naturdatabase på www.naturdata.dk.

Ud over basisanalysens opgørelse af trusler mod områdets naturindhold er der nedenstående tilføjelser og ændringer.

4.1 Belastning af naturområder med luftbåret kvælstof

Kvælstof og fosfor er fra naturens hånd begrænsende næringsstoffer for mange økosystemer. Når et naturområde belastes med ekstra næringsstoffer (eutrofieres), fører det til ændret artsammensætning, fordi konkurrencetærke og kraftigt voksende plantearter (som f.eks. *stor nælde*, *blåtop* og *vild kørvel*) bliver begunstiget på bekostning af lavtvoksende og konkurrencevage plantearter (såkaldte nøjsomhedsarter).

Eutrofieringen kan blive så kraftig, at naturtypernes tålegrænse bliver overskredet. Resultatet bliver, at flere af de karakteristiske nøjsomhedsarter forsvinder, og naturtypernes tilstand ændres. Selv små ekstra tilførsler af næringsstoffer kan på sigt føre til ændret artssammensætning. Eutrofiering af naturområder kan ske i form af direkte tilførsel af gødning eller indirekte i form af f.eks. kvælstofdeposition fra luften eller jordfygning fra marker.

Eutrofiering af terrestriske naturarealer kan påvises på flere måder, f.eks. ved forekomst af negative strukturer (f.eks. dominans af *blåtop* på tørre heder), mange plantearter med tilpasning til at vokse på næringsrig jordbund eller ved at måle eller modelberegne nedfald af kvælstof fra luften.

Eutrofiering som trussel kan være meget vanskelig at observere ved tilsyn eller registrering.

Tålegrænser

For de naturtyper, der danner udpegningsgrundlag for Natura 2000-området, er der fastsat tålegrænseintervaller, som fremgår af tabel 2.

Tålegrænse: Følsomheden af et naturområde over for en (forøget) tilførsel af forsurende eller eutrofierende stoffer kan beskrives i form af tålegrænser, der angiver "den belastning, hvorunder væsentlige skadelige effekter på økosystemet ikke vil forventes, vurderet ud fra den bedste tilgængelige viden". Empirisk baserede tålegrænser for en række forskellige naturtyper er blevet fastsat af UN/ECE (Skov- og Naturstyrelsen 2003).

1) UN/ECE er FN's Økonomiske Komité for Europa. Tålegrænserne (critical loads) fastsættes i Arbejdsgruppen vedr. effekter af konventionen om langttransporterede luftforurening (www.unece.org/env/wge) i forbindelse med det internationale samarbejdsprogram vedr. modellering og kortlægning af tålegrænser, baggrundsbelastning, effekter, risici og udviklingstendenser for luftforurening.

Naturtype	Tålegrænse Kg N/ha
1110 Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand	- 1
1130 Flodmundinger	30-40
1140 Mudder- og sandflader blottet ved ebbe	- 1
1150 Kystlaguner og strandsøer	30-40
1160 Større lavvandede bugter og vige,	30-40
1170 Rev	- 1
1180 Boblerev	- 1
1330 Strandenge	30-40
1210 Strandvold med enårige planter	- 1
1220 Strandvold med flerårige planter	- 1
1230 Kystklint/klippe	15-25
1310 Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter på mudder og sand	30-40
1320 Vadegræssamfund	30-40
1330 Strandenge	30-40
1340 Indlandssaltenge	30-40
2110 Forstrand og begyndende klitdannelser	10-20 2
2120 Hvide klitter og vandremiler	10-20 2
2130 Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)	10-20 2
2140 Kystklitter med dværgbuskvegetation (kliihede)	10-20 2
2160 Kystklitter med havtorn	10-20 2
2170 Kystklitter med gråris	10-20 2
2180 Kystklitter med selvsåede bestande af hjemmehørende træarter	10-20 2
2190 Fugtige klitlavninger	10-25 4
2250 Kystklitter med enebær	10-20 2
2310 Indlandsklitter med lyng og visse	10-20 2
2320 Indlandsklitter med lyng og revling	10-20 2
2330 Indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene	10-20 2
3110 Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)	5-10
3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden	5-10
3140 Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger	5-10
3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks	- 11
3160 Brunvandede søer og vandhuller	5-10
3260 Vandløb med vandplanter	- 1
3270 Vandløb med tidvis blottet mudder med enårige planter	- 1
4010 Våde dværgbusksamfund med kløkkelyng	10-25
4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)	10-20
5130 Enekrat på heder, overdrev eller skrænter	15-25 5
6120 Meget tør overdrevs- eller skræntvegetation på kalkholdigt sand	15-25
6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (vigtige orkidélokali-	15-25

ter)	
6230 Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund	10-20
6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	15-25 ⁶
7110 Aktive højmoser	5-10
7120 Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse	5-10
7140 Hængesæk og andre kærsamfund dannet flydende i vand	10-15 ^{3,7}
7150 Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv	10-15 ^{3,7}
7210 Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe	15-25
7220 Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand	15-25 ⁸
7230 Riggær	15-25 ³
9110 Bøgeskove på morbund uden kristtorn	10-20 ^{2,10}
9120 Bøgeskove på morbund med kristtorn	10-20 ^{2,10}
9130 Bøgeskove på muldbund	10-20 ^{2,10}
9150 Bøgeskove på kalkbund	10-20 ^{2,10}
9160 Egeskove og blandeskove på mere eller mindre rig jordbund	10-20 ^{2,10}
9170 Vinteregeskove i østlige (subkontinentale) egne	10-20 ^{2,10}
9190 Stilkegeskove og -krat på mager sur bund	10-20 ^{2,10}
91D0 Skovbevoksede tørvemoser	10-20 ^{2,10}
91E0 Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld	10-20 ^{2,10}

¹ Tålegrænsen for atmosfærisk belastning er ikke relevant, idet naturtyperne er naturligt kvælstofrige, ufølsomme for atmosfærisk tilførsel, eller forventes at modtage det største bidrag fra andre kilder, fx grundvand eller overfladenær afstrømning.

² Tålegrænsen for beskyttelse af laver (10 – 15 kg N ha⁻¹år⁻¹) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme laver på lokaliteten ønskes beskyttet.

³ Tålegrænsen for højmoser (5 – 10 kg N ha⁻¹år⁻¹) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme højmosesarter på lokaliteten ønskes beskyttet.

⁴ Tålegrænsen for oligotrofe søer (5 – 10 kg N ha⁻¹år⁻¹) benyttes for småsøer i klitlavninger.

⁵ Tålegrænsen for heder (10 – 20 kg N ha⁻¹år⁻¹) anvendes, hvis dværgbuske (lyng mv.) er hyppige.

⁶ Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fersk natureng, der kan være mere kvælstoffølsom.

⁷ Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fattiggær, der har tålegrænse i intervallet 10 – 20 kg N ha⁻¹år⁻¹

⁸ Naturtypen omfatter også Palludellavæld, der forventes at have tålegrænser i den lave ende af intervallet.

⁹ Baseret på tålegrænsen for laver.

¹⁰ Tålegrænsen bør modelberegnes. En modelberegning kan give lavere tålegrænser, ned til 7 kg N ha⁻¹år⁻¹

¹¹ Mange søer og vandhuller er eutrofieret som følge af næringstilførsel fra andre kilder. For de rene, ikke eutrofierede søer af type 3150 kan tålegrænsen for de øvrige søtyper på 5-10 kg N ha⁻¹år⁻¹ bruges, hvis søen er kvælstofbegrænset.

Tabel 2. Tålegrænser for terrestriske naturtyper i habitatområdet (Skov- og Naturstyrelsen 2005)

Som det fremgår af tabel 2, er det særligt hængesæk, tørvelavning og rigkær med en væsentlig forekomst af følsomme højmosesarter (7140, 7150 og 7230), højmose (7110) samt tre sø-

typer (3110, 3140 og 3160), der hører til de særligt kvælstoffølsomme naturtyper med tålegrænser på 5-10 kg N/ha/år. Øvrige hængesække og tørvelavninger, heder (4010 og 4030) samt sure overdrev (6230), er ligeledes følsomme overfor kvælstofbelastning og har tålegrænser mellem 10-20(-25) kg N/ha/år. Blandt kilderne (7220) ligger tålegrænsen for Paludella-væld i den lave ende af intervallet, dvs. 15 kg N/ha/år.

Øvrige rigkær og kildevæld samt tidvis våd eng og enekrat (7230, 7220, 6410 og 5130) er moderat kvælstoffølsomme med tålegrænser mellem 15-25 kg N/ha/år. For artsrige forekomster ligger tålegrænsen i den nedre ende af disse intervaller.

For alle skovtyper på udpegningsgrundlaget er tålegrænsen fastsat til 10-20 kg N/ha/år, dog 10-15 kg N/ha/år for lichenrige skove.

N-deposition og overskridelse af tålegrænser

Kvælstofdepositionen til danske land- og vandområder kommer fra en lang række danske og udenlandske kilder, primært husdyrproduktion (ammoniak) og forbrændingsprocesser (kvælstofoxider). I Jylland og på Fyn stammer ca. 60 % af kvælstofdepositionen fra husdyrproduktion, mens det på Sjælland og Bornholm drejer sig om ca. halvdelen eller under halvdelen (Danmarks Miljøundersøgelser 2005). De gennemsnitlige tal dækker dog over store lokale variationer afhængig af den lokale husdyrtæthed og ruheden af naturområderne. I forhold til husdyrproduktionen er staldanlæg uden ammoniakbegrænsende teknik typisk den største kilde til landbrugets ammoniakfordampning.

I tabel 3 er den gennemsnitlige afsætning af kvælstof opgivet som kommunevise gennemsnit af NH_y og NO_x for 2006 (DMU).

Kommune	NH _y (kg N/ha)	NO _x (kg N/ha)	Total N (kg N/ha)	Heraf stammende fra danske kilder (%)
Holstebro	9	8	17	40 %
Ringkøbing-Skjern	9	8	17	34 %
Lands gennemsnit	8	9	17	33 %

Tabel 3. Baggrundsbelastningen (i kg N/ha/år) i de kommuner, som Natura 2000-området ligger inden for. Kvælstofdepositionen er angivet som kommunevise gennemsnit af hhv. NH_y (ammoniak og ammonium, primært fra husdyrproduktion), NO_x (kvælstofoxider, salpetersyre og nitrat (fra transport, energi-produktion og industri) og total N (samlet tør- og våddeposition). DMU, 2006.

Det gennemsnitlige kvælstofnedfald i de kommuner, hvori Natura 2000-området ligger, er 17 kg N/ha/år, hvilket svarer til landsgennemsnittet. Belastningen med ammoniak og ammonium (NH_y) er ca. 15 % højere end landsgennemsnittet, hvilket tyder på, at det lokale og regionale husdyrhold har en relativt stor indflydelse på kvælstofnedfaldets størrelse. Nedfaldet af NO_x'er

– der overvejende stammer fra transport, energiproduktion og industri er modsat ca. 15 % mindre end landsgennemsnittet.

Overslagsberegning af den lokale kvælstofbelastning

Da husdyrbrug ikke ligger jævnt fordelt i landskabet, vil kvælstofbelastningen af et naturområde variere alt efter om der ligger husdyrbrug tæt på naturområdet, eller der slet ikke er husdyrbrug i nærområdet. Hertil kommer, at afsætningen af kvælstof på forskellige overfladetyper varierer i forhold til ruheden. Der er f.eks. stor forskel på, hvor meget der afsættes på en skov (med stor ruhed og dermed med stor afsætnings-overflade) og på en lysåben eng (med lavere ruhed og mindre afsætnings-overflade). Der er derfor foretaget en korrektion af de kommunevise gennemsnitstal i forhold til lokal husdyrtæthed og til forskellige naturtypers ruhed inden for Natura 2000-området. Ruheden af naturarealerne er vurderet på baggrund af den vedplanlægning, som er registreret ved kortlægningen.

Korrektionen er foretaget ved hjælp af en metode beskrevet i Ammoniakmanualen (Skov- og Naturstyrelsen, 2003) opdateret som beskrevet i boksen nedenfor. Der er ikke tale om en eksakt beregning, men om en forholdsvis grov overslagsberegning, der dog giver en indikation af om, og i givet fald hvor meget tålegrænserne er overskredet for de forskellige naturtyper. Derfor kan overslagsberegningerne ikke direkte indgå i myndighedsbehandling af N-belastning fra konkrete husdyrbrug/virksomheder.

Overslagsberegningerne viser, at kvælstofnedfaldet i Natura 2000-område nr. 74 ligger mellem 10 og 15 kg N/ha/år alt afhængig af den lokale husdyrtæthed og naturområdernes overfladeruhed.

Naturtype	Tålegrænse-interval kg N/ha/år	Kvælstofafsætning overslag (kg N/ha/år)		
		10-15	15-20	20-25
Grå/grøn klit (2130)	10-20 (b)	100 %		
Klithede (2140)	10-20 (b)	100 %		
Klitlavning (2190)	10-25 (d)	100 %		
Enebærklit (2250)	10-20 (b)	100 %		
Total		100 %		

Tabel 4. Overslag over tålegrænseoverskridelser i Natura 2000-området. For hver naturtype er angivet naturtypens tålegrænseinterval og andelen af det samlede areal i forskellige intervaller af belastninger. Tålegrænsen for et konkret naturområde vil typisk ligge indenfor tålegrænseintervallet.

Belastninger, hvor den lokale N-belastning ligger under den nedre grænse i tålegrænseintervallet (tålegrænsen ikke overskredet), er markeret med grønt, N-belastninger, der ligger indenfor tålegrænseintervallet (overstiger den lave ende af tålegrænseintervallet), er vist med gult.

- (a) Tålegrænsen for atmosfærisk belastning er ikke relevant, idet naturtyperne er naturligt kvælstofrige, ufølsomme for atmosfærisk tilførsel, eller forventes at modtage det største bidrag fra andre kilder, fx grundvand eller overfladenær afstrømning.
- (b) Tålegrænsen for beskyttelse af laver ($10 - 15 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme laver på lokaliteten ønskes beskyttet.
- (c) Tålegrænsen for højmoser ($5 - 10 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme højmosearter på lokaliteten ønskes beskyttet.
- (d) Tålegrænsen for Oligotrofe søer ($5 - 10 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) benyttes for småsøer i klitlavninger.
- (e) Tålegrænsen for heder ($10 - 20 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) anvendes, hvis dværgbuske (lyng mv.) er hyppige.
- (f) Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fersk natureng, der kan være mere kvælstoffølsom.
- (g) Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fattigkær, der har tålegrænse i intervallet $10 - 20 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$.
- (h) Naturtypen omfatter også Palludellavæld, der forventes at have tålegrænser i den lave ende af intervallet.
- (i) Baseret på tålegrænsen for laver.
- (j) Tålegrænsen bør modelberegnes. En modelberegning kan give lavere tålegrænser, ned til $7 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$.

Som det fremgår af tabel 4 gælder det for alle naturområder i Natura 2000-området, at de kan være negativt påvirket af luftbåret kvælstof. Den lave ende af intervallet er overskredet for alle kortlagte klitnaturtyper (vist med gult).

Bestemmelse af kvælstofnedfaldets størrelse på naturområder og sammenligning med andre beregninger

Den præcise størrelse af kvælstofbelastningen på et konkret naturområde er vanskelig at bestemme. Der kan enten foretages målinger (som er tidskrævende, omkostningstunge og usikre, da de som regel kun repræsenterer en kortere måleperiode og derfor skal omregnes til "normale" forhold), eller der kan foretages modelberegninger med modeller af forskellig art, hvoraf nogle er meget ressourcekrævende og omkostningstunge, mens andre har karakter af overslagsberegninger. Resultater fra alle modelberegninger er typisk behæftet med en forholdsvis høj usikkerhed.

Overslagsberegningerne skal alene anvendes til at give et foreløbigt overblik over omfanget af tålegrænseoverskridelser til brug ved vurdering af gunstig bevaringsstatus, ikke til konkret sagsbehandling.

4.2 Foreløbig trusselvurdering for nye arter på udpegningsgrundlaget

Ingen nye arter.

5. SUPPLERENDE MODSATRETTEDE INTERESSER

Der er ikke som følge af den supplerende kortlægning i Natura 2000-området identificeret nye modstridende interesser.

6. ÆNDRET NATURFORVALTNING OG PLEJE

Der er ikke kendskab til ændret naturforvaltning eller pleje inden for dette Natura 2000-område.

REFERENCER

Bak, J. 2003: *Manual vedr. vurdering af de lokale miljøeffekter som følge af luftbårent kvælstof ved udvidelse og etablering af større husdyrbrug*. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Danmarks Miljøundersøgelser, 2006: *Deposition af N komponenter 2006 – kommuner*.

[http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Miljoe-](http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Miljoe-tilstand/3_luft/4_spredningsmodeller/5_Depositionsberegninger/2006/depositiontables/2006.dk.Ntot.kommuner.html)

[tilstand/3_luft/4_spredningsmodeller/5_Depositionsberegninger/2006/depositiontables/2006.dk.Ntot.kommuner.html](http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Miljoe-tilstand/3_luft/4_spredningsmodeller/5_Depositionsberegninger/2006/depositiontables/2006.dk.Ntot.kommuner.html)

Ellermann, T. m.fl., 2005: *Atmosfærisk deposition 2004, NOVANA*, Faglig Rapport fra DMU nr. 555, Danmarks Miljøundersøgelser, Miljøministeriet.

Ellermann, T. m.fl., 2006: *Atmosfærisk deposition 2005, NOVANA*, Faglig Rapport fra DMU nr. 595, Danmarks Miljøundersøgelser, Miljøministeriet.

Ellermann, T. m.fl., 2007: *Atmosfærisk deposition 2006*, Faglig Rapport fra DMU nr. 645, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Frohn, L. M. m.fl., 2008: *Kvælstofbelastning af naturområder i Østjylland. Opgørelse for udvalgte Natura 2000 områder*, Faglig Rapport fra DMU nr. 673, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Geels, C. m.fl., 2008: *Kvælstofbelastning af naturområder på Bornholm og Sjælland. Opgørelse for udvalgte Natura 2000 områder*, Faglig Rapport fra DMU nr. 689, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Nielsen O. K. m.fl., 2008: Denmark's National Inventory Report 2008. *Emission Inventories 1990-2006 – Submitted under the United Nations Framework Convention on Climate Change*. Faglig Rapport fra DMU nr. 667, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Skov- og Naturstyrelsen, 2005: Harmoniserede tålegrænser. Opdatering af 15. december 2005.

<http://www.skovognatur.dk/NR/rdonlyres/78C70731-71A2-40B6-B611-2F1340CB922A/14951/Ammoniakmanual02122005.pdf>